

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ortv Ac Progressv Artis Typographicae Dissertatio Historica

Mallinckrodt, Bernhard von

Coloniae Agrippinae, 1640

Cap. V. Examen super dictis vtriusque partis, & Argumenta pro
Moguntinis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11780

& apparebit me in illis quæ deinceps ex eiusmodi authorum dictis illavatus sum & probaturus. fucum nemini facere intendisse, sed copiam potius vnicuique à me datam esse, statim in rem, quod dicitur præsentem eundi, nostrasque assertiones cum ipsis fontibus, unde haurita sunt, conferendi. Omnes autem optima fide citatos esse quoscunque in medium adduxi Authores, neminem dubitare velim, nec enim præterquam ipsi mihi hæc in re credidi, nec ullius quicquam excerpti, nisi propriis inspectam oculis, nec & ipsum me & alios imprudens deciperem.

CAPUT V.

Quo utriusque partis dicta examinantur, & Argumenta pro Moguntinis referuntur.

VT igitur secundum propositum ab initio ordinem procedam, agendum relata iam pro utraque parte testimonia inspiciamus. Ante Ianuarius ut dixi, nemo de quo constat, publicè pro Harlemensibus tale quid vel obliquè asseuerare dignoscitur. Chronici enim Colonienfis Author, quæ non faciat pro Hollandis, infra suo loco patebit. Ad annum igitur usque 1588. quo Hadriani Iunij Batavia in hominum manus venit, vel (altem ad annum 1575. quo ille terræ valedixit, ac huic operum suorum, ut traditur ultimo immortalus est: Doctorum nullus pro Belgis Germaniæ molestus fuit, per annos ad minimum centum viginti quinque, solùm itaque Harlemensium & vicinorum traditioni, de qua Guicciardinus alijque, eò usque tantæ rei notitia ac probatio innitebatur, quod quam sit fragile veritatis fundamentum mille experimentis orbi notum est. Quid enim crebrius sædiusque omnium ferè gentium antiquitates & historias inquinavit, quam istiusmodi ab improbis callidè, aut rudibus stolidè conficta à reliquis temerè creditæ de Urbium Georiarumque Originibus, de superiorum temporum gestis, institutis, inuentis impudentes & inspidæ fabulæ, quæ tamen multis in locis tam altè hominum persuasiones insederunt, ut sine discrimine alicuius inquisitionis ac capitis periculo vix in dubium reuocare liceat. Per me quidem Harlemensibus integrum est, ut Laurentiam hunc

hunc cum Lemo itidem suo ad Brabonem cæterosque eiusdem generis Heroas adscribant, dummodo mihi quoque bona cum venia permittant; de plebeculæ suæ gentis amplius quid non credere, quam quod vel idoneos authores habeat, vel probabili saltem verisimilitudine coloretur. Hoc in postulato meo cum à modestia non abeat, confido me bonos omnes & cordatos habiturum astipulatores, quorum etiam iudicio, & examini qualemcunque hunc discursum meum subijcio. Ac primò quidem intutum & plusquam temerarium mihi videtur tot, ac tantis gravissimis ac fide dignissimis, relatis à me ad longum, scriptoribus, qui magnam partem vel ipsius Typographicæ inventionis tempore, vel breui post vixerunt, quibusque ipsimet Inventores eorumve Discipuli oculis visi & familiariter cogniti fuerunt, assensum denegare, & Hollandicis istis Congerronibus, quibus & hæc & similia alia in Harlemensis sylvæ ambulatorio otio confingere, proclive fuit de re testatissima credere.

Secundò tanto hoc inconsideratius foret, quod ex quam plurimis excellenti doctrina, & probitate Batauici tractus eruditissimis Viris quotquot illorum post Typographiam inventionem ante Iunium vixerunt, ne vnus quidem hætenus repertus sit, qui Patriæ suæ hanc alijs debitam laudem arrogare ausus fuerit, qui tamen taciturni non fuerant, si quid salva veritate ea de re prodere potuissent: maxime quod & domesticarum rerum non minorem Iunio notitiam habuerint, nec occasio etiam illorum plerisque defuerit, Batauiæ gentis decantatissimam historiarum monumentis, gloriam adeo luculenta mantissa augmentandi. Certè aliqui illorum patriam Historiam ex professo dataque, quod dicitur, opera Posteris tradebant, ac eadem illa in quæ typographica incunabula incurrunt tempora sub manibus habebant, ut sine flagitio impietatis in patriam tacere, si quid ista de re compertum habuissent, non potuerint. Ex illorum numero Reimerus Snoius & Guilielmus Heda fuerunt, celebres Batauicorum Annalium Conditores, apud quos ne gri quidem hac de re reperias; sed reliqui etiam Cornelius nimirum Aurelius, Alardus Ambsterodamus, Iacobus Ceratinus, Cornelius Crocus, Martinus Dorpius, Theodoricus Langius, Petrus Nannius, Pontus Heuterus, tum etiam nobile illud par Poëtarum Cornelius Musius & Ioannes secundus Hagienfis, ac posterioris huius gemini fratres Nicolaus Grudius & Hadrianus Marius, si non omnes, certè vnus saltem alterque de multis nec Patriæ hanc laudem nec Philologis notitiam inuidissent, si qua fuisset penes illos eius rei, utpote quæ nec obscura esse, nec latere diu poterat, conscientia. Si autem non mouet illos qui contrarium sentiunt illorum omnium quos recensui silentium, moueat illos & obmutescere faci-

*Argumē-
ta pro Mo-
guntinis,
contra
Harlemes.
1. Arg.*

2. Arg.

3. Arg.

ciat, quod tertium contra illos argumentum esse cupio Erasmi & Opmeer-
 ti, uti domesticorum, ita grauiſſimorum Testium auctoritas, quorum al-
 terum supra vidimus, alterum hoc loco, per imprudenciam ^{ſupra} om-
 miſſum referemus. Iſ igitur (Erasum intelligo) in Commentarijs ſuis
 ſupra Tom. 1. Operum Hieronymi ad Epistolam 9. quæ Gerontii ſeu
 Ageruchii ſcribitur, hæc habet. *Huius Vrbi (Moguntia) omnes bonarum li-*
terarum ſtudioſi non parum debent ob egregium illud, ac penè diuinum inuen-
tum ſtanneis typis excudendi libros, quod illic natum affirmant. Addamus E-
 rasmo Cornelium etiam Callidium itidem Barauum ex Gaudâ Vrbe, qui
 in calce Catalogi ſui de viris Illuſtribus diſertè agnoſcit Moguntiam e-
 lectoralem Urbem huius artis Inuentricem, idemque in ipſo etiam libri
 frontispicio teſtatur, & adſcriptum eſſe voluit. Fuit autem Iunij Syn-
 chronus & anno 1581. Catalogum ſuum in uicem protulit. Iſ igitur omnes
 diſertis & expreſſis verbis pro Moguntinis faciunt, Patriam vero, licet il-
 lius amantiffimi fuerint, alienis plumis comptiorem facere, nullus de tribus
 ſuſtinuit.

Arg. 4.

Quarto iſdem attendant velim an ex ipſis ſaltem Harlemenſibus ſuis,
 quos illis proximeque ſequentibus annis doctrina, & literis floruiſſe Box-
 hornius tradit, vel unum nominare poſſiat, qui Patriæ, & veritati hanc ope-
 ram impenderit, & Laurentio iſti Coſtero hanc literarum illuſtratarum glo-
 riam aſſeruerit: Simonem dico Hermannum, & Albertum Ioannis Car-
 melitas, Andream Noorthium & Nicolaum Hollandinum Prædicatores,
 Theodorum & Florentium Harlemios Carthuſianos, Petrum à Monfort
 & Vincentium de Harlem, cæterosque. Nam quis credat omnes illos fuiſſe
 tacituros, aut Boxhornium ſi quid quod ad rem faceret, illi ſcripiſſent, non
 prolaturum fuiſſe? Quod enim idem deinceps addit Ioannem Surenum
 Harlemenſem inter alia Dialogum elegantiffimum ſcripiſſe, quo artem
 Typographicam Harlemi primitus, & non alibi inuentam fuiſſe pluribus
 oſtendat, is, in album hoc venite nequit, cum poſt Iunium vixerit, ac anno
 demum 1591. decimo ſexto ab illius obitu deceſſerit: De antiquioribus e-
 nim & qui Iunium præceſſerint loquimur, quoſque ille audaci confidentia
 ſua non ſeduxerit. Unus igitur Iunius tandem repertus eſt qui ſpretis tot
 exteris domesticisque contra ſe Teſtibus vilipenſo tantorum quibus Ba-
 tauia æternum gloriabitur authorum perpetuo ſilentio, neglectis tot pub-
 licorum monumentorum ponderibus vnus famæ rumuſculos venari, po-
 pulares nãnias attendere voluerit. Id certè vel ipſius rei geſtæ tempore ple-
 num periculoſæ audaciæ fuiſſet, nedum vt integro demum ſæculo poſtea
 eum rerum fide & veritatis fiducia tentari quiuerit. Talium enim rerum

yaga

vaga & mobilis fama, vires, vt Poëta ait, eundo acquirit, perq; manus traditam eiusmodi narratiunculam aliquam nouus Propagator nouitio plerumque mendaciolo locupletare & comere auer. Factum id hac in re iudiciosus Lector, vt confido mecum fatebitur, dummodo textum Iunianum, quo collapsio reliquorum simul tradita ruere necesse est, vna inspicere, & ad trutinam reuocare dignabitur. Nec enim id solū, sed & alia à vero absona, absurda, repugnantia sibiq; contraria in illo animaduertet. Et quis spondere velit, non fuisse hac in re, aut ab illo, aut à quoquam alio factitatū, quod Bodinus scriptum reliquit: *licitum nempe esse in Patria gratiam mentiri*: quod dubij istius, nec satis probatae fidei Scriptoris temerarium effatum vti semper improbaui ita in quoquam ferendum esse persuaderi nequeo.

CAPVT VI.

In quo Iuniani testimonij seu asseuerationis textus excutitur & refellitur.

VT igitur ad architectum huius commenti Hadrianum Iunium Medicum veniamus, eiusq; de Harlemensi Typographo satis patheticam narrationem aggrediamur, sub initium, ne quod sentio subniceam, omnia potius quam iudicium Iunij in tota ista narratione requiro, tum quod Carneadicam eloquentiam, quam veritas, vt pote simplici orationis filo contenta non requirit, ad persuadenda ista Hollandica paradoxa sua exoptat, tum quod sub finem sibi certo persuadet, suae isti satis prolixae, nec indisertae narrationi fidem non ita habitū, qua in re vt cordatioribus libenter assentior & Iuniano praesagio minimè vano totus acquiesco, ita optandum esset idem ab illis etiam fieri, qui tam desperatae causae patrocinio se aliosq; fatigant. Nihil autem iam dicam de Aeditui in primaria & Patritia Laurentij istius familia haereditatio munere, quamuis instar monstri haberi possit consularis hic Iunij aedituus: Illud quaero, cur faginos sibi potius cortices quam quoduis aliud litteris efformandis lignum delegerit, eò quod tum ob fragilitatem, tum etiam curuaturam conuenientis denique crassitiei defectum istiusmodi cortices huic rei minimè apti sint. Quisquis enim pinaces tabulasque planas, vel etiam sigillarias literas siue literarum, vt nunc vocamus typos, quo video Iunium inclinare ex fagorum